

VERTIC.

Izhaja
1. dné v
meseču
in stoji
za celo
leto po
pošti
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
Brez
pošte:
za celo
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.

Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvo v
špitals-
kih
ulicah
hž. št.
273
v Ljub-
ljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 7.

V Ljubljani 1. julija 1874.

Leto IV.

Maćja kazen.

(Basen.)

Iam v gaji lepa grivica,*
Na sredi grive lipica,
Na njej se drobna ptičica
Zibala je, prepévala
O zlatih urah krasnih dnij,
O sladkej božjej milosti.

Prilezla tja je mačica,
Oj mačica poniglava;
Ko ptico peti slišala,
Tako je v sebi mislila:
„Ne bodeš dolgo pela, ne,
Požreti hočem skóraj te!“

Zdaj mačica prederzna vsa,
Po deblu k višku plézala;
A predno k verhu je prišla,
Uže je ptica sferknila,
In zdolaj mačke, jezen ves,
Pričakovál je velik pes.

Ko mačica, brezupna vsà,
Želéla priti je na tla,
Tako se vstrášila je psa,
Da padla doli od strahá,
In bila v pasjih je zobéh,
Ki jej pretresli ves so meh.

P. Gros.

Tromba sodnica.

(Po Auerbachu predelal Val. Jarc.)

Sredi razrastlega gozda, ki je mejo delil dvema vasícama, godilo se je v svitlej pomladanskej nôči grozovito delo. Mož srednje velikosti, ubožno oblečen, klečal je na človeškem telesu, ki se mu nij branilo, uže nij gibalo, — bilo je mertvo. — Gost oblak je zakrival blede luno, a klečeči mož je naglo preobračal

*) Griva je to, kar trata. — Trata nij slovenska beseda. „Ured.“

mertveca, skerbno mu pretipával žepe ter gotovino spravljaval. Pobravši vse imetje poskuša ga zadeti na ramo, da bi ga odnesel k deročej reki ter potopil v šumeče valove in vsak sled storjenega hudodelstva zakril. Mertveca naloživši nese nekoliko korakov, a breme ga teži, da jedva hrôpe. Mahoma obstane ter premišlja, kaj bi mu bilo storiti. — Luna zdaj posije izza temnega oblaka, medle žarke mej drevjem pošiljaje nesrečnemu ubojniku. Groza ga je mesečine in svoje sence. Lice mu obledí, oko stermí, serce mu jame glasno utrípati in merzel pót mu čelo oblije. Zdaj zasliši, ne daleč od ondod, po cesti vozečega postilijona, ki je po svojej navadi trobil, ter zdí se mu, kakor bi njemu trobil: „kaj si storil tí? Ali te kaj skerbí?“ Lasje mu po konci stermé; bilo je, kakor bi mu oživélo mrtvo, čez ramo po herbtu viseče breme in ga davilo. Težo hitro odverže ter skokoma zbeží po tihej goščavi. Do reke dospevši začne poslušati; — vse molčí, samo valovi hruméče mimo hité, kakor bi hoteli uteči grozovitemu ubijalcu ter večnemu sodniku tožiti njega hudodelstvo.

Jezilo ga je, da grozne moritve ne more skriti in da je tako ostrašen. Naglo zbeží nazaj, hití po temnej goščavi sem ter tja, — sam ne védi kam. Mertvaški pot ga oblije ter noge mu otežé, kakor — svinčéne.

Ostrašil je nekatero ptico, ki je v gnjezdu valfla ali uže ljube mladiče ogrevala z mehkim perjem. Tudi še mnogo drugih gozdnih stanovnikov je vzdramil iz sladkega spanja ter spodil iz umételjno zgrajéne postelje. Tako brez namena leta in zopet obstane, da bi sam k sebi prišel. Premišlja, kje je in česa tukaj išče; a nij se mogel zavedeti. Migetálo mu je vse pred očíma, kakor bi se pred njim pripogibala drevesa ter z vejami in šibkimi verhovi pot zapirala. Dolgo je blodil po hosti, a potem se je vendar jelo daniti. Živo gibanje nastane, poljski pevci se tu in tam oglašajo, stvarniku jutranje pesence darujóč, in ponočne grabljíve živali se umikajo uže k pokoju. Stóperv zdaj nesrečni ubojník izpregleda, kje je in kaj se godí. Hitro pobegne iz gozda.

Še tisto jutro so našli mrtvo telo ter je v bližnjo vas prinesli. Na desnem senci je imel znamenje terdega udarca z rogljatim kámenom. Popotnih bukvic nij bilo, niti ne drugih pisem, katera bi govorila, kdo in kaj je ali od kod in kam je bil hodéč. Jutrodan so neznanega merliča nesli na pokopališče, ki je bilo na holmei okrog cerkve, a ob njem je šla v terdo skalo vsekana cesta. Velika velika množica pogrebcev je izpremila mertveca do groba; iz vseh sosednjih vasíj so se ljudje sešli; vsak je hotel svojo nedolžnost izpričati in pokazati bridko žalost o storjenjej pregrehi. A duhovnik se je naménil, zbranemu narodu nekoliko v serce sezajočih besed izpregovoriti pred pokopom, ter zato reče:

„Na poti si padel mej razbojnike; Bog vé, kam je tvoj duh hrepenel, katero serce je zate gorelo! O ti večni oče, ki vse rane znaš ter je ozdraviš, daj nesrečnim ubojnikom tega človeka pravo obžalovanje, kes in pokoro; daj jim večni mir in pokoj! Nihče ne ve, od kod si šel in kam si hitel. Nam si neznan, ter neznana roka te je umorila; a on, kateremu je znan tvoj prihod in odhod, nij branil, da so te ubili; napotil je tebe v deželo, katere še nij videlo živo oko, v deželo, smertnim ljudém neznano. Katere vere si, kateri li jezik si govoril? — A komu odgovorí ném človek! Stopil si pred sodnika, ki so mu znane vse vere, in ki umeje vse jezike. Vsak narod ga po svoje imenuje, a razumeti ga ne more nobeden. Povzdignite z mano roke!“ duhovnik dalje beseduje zbranej množici, ter vsi povzdignó roke. Potem zopet reče: „mi vsi roke

vzdigujemo k tebi, vsevedóci! nedolžne so, nijso se oskrunile s kervjo tega merliča. Tukaj na solčno luč prisezamo, da nijsmo krivi uboja. A pravici božje ne odideš, kjer koli si, kedor si svojega brata ubil v nočnej temoti. Meč božje pravice je nad tvojo glavo, ter zdaj in zdaj pade in ti jo razdrobí. Spreoberni se, o nesrečni človek, dokler še utegneš, ter ne kopíči hudodelstva na hudodelstvo, kajti péla ti bode tromba k sodbi —“

V tem hipu se raz cesto zasliši postilijonov rog, tako trobèč: „kaj si storil tí? Ali te kaj skerbí?“ Vse umolkne, niti zasopsti se na glas ne derznejo. — A iz srede zbranih ljudij mlad človek pade na obraz ter zakričí: „jaz — jaz — sem!“ Ko ga po konci vzdignó, izpové se skesán svojega greha, kako je v mestu zaigral novce gospodove, katerega je služil; kako je umoril tujca, ki ga je hotel samo na tla vreči; kako ga je postilijonov rog z uma zmeknil; kako ga je roka pekla, kedar jo je prisezaje k nebu vzdigoval, ter kako se mu postiljonovi glasovi še vedno po ušesih razlégajo.

Moléé in brez tožbe a seréno žalostna se množica domóv povrača. Ubojník se jedva očitno izpové ter potem od straha in žalosti izdáhne svojo dušo. Bodi mu sodnik milostljiv!

Zasluženi novce.

(Serbska narodna pripovedka.)

Bil je siromak človek. Pribije se k nekacemu bogatínu služiti brez pogodbe. Tako je služil leto dnij. A kadar se naverší leto, ide k gospodarju in zaišče, da mu plača, kar misli, da je zaslužil. Gospodar vzame novce in reče: „ná, to ti je služba!“ Sluga prime ta novce in zahvali gospodarju ter odide na potok, kjer je voda bila mnogo berza. Kadar pride na potok, reče sam v sebi: „mili Bog! kaj je to, da sem zaslužil samo jeden novčič za vse leto dnij? A Bog zna, ali sem še to v resnici zaslužil. Zdaj hočem ogledati: veržem ta novčič v vodo, ter ako ne potone, ondaj sem ga zaslužil, ako li potone, nijsem ga zaslužil.“ Tedaj se prekriža, govoreč: „mili Bog! ako sem zaslužil ta novce, naj plava verhu vode, ako li nijsem, naj potone na dno.“ To rekši verže novce v potok, a novčič mahoma potone na dno. Tedaj se on zgane, ter vzame novce iz vode in ga odnese gospodarju nazaj, govoreč: „gospodar! ná novce; jaz ga še nijsem zaslužil, nego služil te bodem še leto dnij.“ In tako stane na novo služiti. Kadar se zopet naverší leto dnij, on ide k gospodarju in zaišče, da mu plača, kar misli, da je zaslužil. Gospodar zopet vzame novce in mu reče: ná, to ti je služba!“ On prime novce in zahvali gospodarju ter zopet odide na ón potok, prekriža se in verže novce v potok, govoreč: „mili Bog! ako sem ga prav zaslužil, naj plava verhu vode, ako li nijsem, naj potone na dno.“ Kakor ga verže v vodo, novčič mahoma pade na dno, a on se zgane ter ga pobere in zopet odnese gospodarju, govoreč: „ná, gospodar! novce nazaj, še ga nijsem zaslužil, nego služil te bodem še leto dnij.“ Tako zopet počne služiti, in kadar izide tudi tretje leto, on odide k gospodarju in zaišče, da mu plača, kar misli, da je zaslužil. Gospodar mu zopet dá novce, a on ga vzame ter zahvali, in odide zopet na potok, da vidi, ali ga je zdaj zaslužil. Kadar pride na potok, prekriža se in verže novce v vodo, govoreč: „mili Bog! ako sem zaslužil ta novce, naj plava verhu vode, ako li nijsem, naj potone na dno.“ Kadar novčič pade

v vodo, počne plavati verhu vode. Tedaj on vesel prime iz vode novce, dene ga v žep, odide v gozd in naredi kočico ter ondokaj stane živeti. Posled necega časa čuje on, da se stari njegov gospodar odpravlja na korablji (barki) preko morja daleč v drugo cesarstvo, ter odide sè svojim novčičem k njemu in stane ga prositi, da bi mu kupil kaj v družem cesarstvu za njegov novčič. Gospodar mu obeta, vzame njegov novce ter odpotuje. Potujoč tako najde kraj morja otroke, kateri so bili prinesli mačka, da ga ubijó in v morje veržejo. Kadar on to vidi, prihití k njim ter jih vpraša: „kaj je to, otroci?“ A oni mu odgovoré: „kvaro dela, in zato ga hočemo ubíti.“ Tedaj on vzame novce svojega nekdanjega sluge ter jim ga ponudi, da mu dadé mačka. Otroci tega jedva (komaj) čakajo, ter vzamó novce, a tergovcu dadé mačka. On odnese mačka na korabelj ter gre dalje potovat; a tako potujočemu duhne krepek veter in odnese korabelj, Bog zna kam, da tri mesece nij mogel priti na svoj pravi pot. Kadar veter utihne, korabeljski gospodar nij vedel, kje je, in pošedši malo dalje, pride pod nekako mesto. Kadar se začuje po mestu, da je prišel korabelj iz neznane zemlje, pritisne jih mnogo korablja gledat, ter jeden od njih, kateri je bil verlo bogat, povabi korabeljskega gospodarja na večerjo. Kadar je tam, ali korabeljski gospodar ima res čuda videti: miši in podgane tékajo na vse strani ter sluge s palicami stojé in branijo, da ne pridejo na mizo. Tedaj on reče domačinu: „za Boga, brate, kaj je to?“ A domačin mu odgovorí: „tako je, brate, vedno pri nas, da ne moremo od tega zverinja na miru ni kositi ni južinati. Še kadar spimo, vsak imamo svojo kersto (trugo), ter se v kersto zapremo, da nam ne bi ušes poizodgrizlo.“ Tedaj se korabeljski gospodar domisli svojega za novce kupljenega mačka in reče domačinu: „jaz imam v korablji žival, katera bi to vse zaterla v dveh, treh dnevih.“ Domačin k temu odgovorí: „brate, ako imaš tako žival, daj jo sem, jaz ti napolnim korabelj samega srebra in zlata, samo če je res, kar govoriš.“ Po večerji odide korabeljski gospodar in prinese svojega mačka, a reče domačinu, naj léžejo brez kerste; ali oni zopet nikakor ne smejo, samo on se tako spravi spat. Ondaj on spustí mačka, a maček, kadar opazi toliko mišij in podgan, počne je loviti in daviti ter vse na gomilo znašati; tudi miši in podgane, spoznavši, kdo je tukaj, začnó bežati, kamor katera. Kadar v jutru dan osvítne ter ljudjé povstanejo, ali sredi sobe velika gomila mišij in podgan, a po sobi je malo katera še tekala, nego gledale so iz míšin. Posled trih dni uže nij bilo nobene videti. Ondaj domačin za mačka napolni potniku korabelj srebra in zlata. Potem naš potnik odide s korabljem domóv. Kadar pride na svoj dom, pristopi njegov stari sluga vprašat, kaj mu je prinesel za ón novčič. Gospodar mu iznese mramor kamen, lepo otesan na štiri ogle, ter mu ga dá: „ná, to sem ti kupil za tvoj novčič.“ Sluga se temu verlo obraduje, vzame kamen in odnese v svojo kočico ter načini mizo od njega. Jutrodan odide sluga v derva ter kadar se verne domóv, a to se je ta kamen prestóril v zlato, in sijal, kakor solnce; vsa se je koča od njega svetíla. Kadar on to vidi, uplaší se in teče k svojemu staremu gospodarju ter pové mu: „gospodar! kaj si to ti meni dal? To nij moje, pojdi gledat.“ Gospodar pride, in kadar vidi, kakšno čudo je Bog storil, ondaj mu reče: „nij koristi, moj sinko! komur Bog pomaga, temu tudi vsi svetniki; pojdi semkaj, evo tvojega blaga.“ In mu verne vse, kar koli je prinesel na korablji, ter dá mu hčer svojo, da se z njo oženi.

Deček in metulj.

„Moj bodeš moj, prelepi
Metulj ferčóci ti!“
In svojega se lova
Vže lóvec veselí.

„„Ne!““ tiho odgovarja
Metulj, in vstane v zrak,
„„Ne dam se ti ujéti,
Zapirati ne v mrak.““

Ter k višku do veršičev
Drevésnih sferfolí,
Naš deček si otíra
Solzíce iz očíj.

Potém na vek svobóden
Ti bodeš, dragi moj:
Svobóda biva v znanstvu,
In v njej vès svet je tvoj!““

„O béži, ti presrečni,
Po blískovo ferčíš,
In z dihom mladolétnim
Mej cvétijem živíš.

Za toboj jaz bi hítel,
A nij mi jih perut!
Oh, nij mi ga veselja —
Osoda mi je trud!“

„„Kaj nijsem morda tudi
Jaz mučil se zapert?
Ko nijsem izletéti
Še mogel v pisan vert?

Ne veš, da prizadeval
Červičí si je hudó,
Ko bilo se mu v ječo
Zapresti je tesnó?

Prebival je v temnici
Pokojen dan na dan,
Nikoli se upóren
Osodi stavil v bran.

Ker znal je verlo dobro,
Da mu napóci zór,
In da krilát razdère
Pretémni si zapór;

Da pómlad mu trosíla
Do cvéta bode cvet,
Da svoboda ga čaka —
Vesoljni čaka svet!

In čuj! takó se tudi
Še tebi dogodí,
Če bodeš véрно služil
Dolžnostim svojih dnij.

Človeka v učenosti
Kriláta čaka moč,
Z njo bodeš osvečával
Nevednosti si noč;

Lujiza Pesjakova.

Otročiči, ljubite se mej soboj!

„Otročiči moji! ne ljubimo se samo z besedo, niti ne z jezikom; nego ljubimo se v dejanji in v resnici.“ (Ivan I. 3, 18.)

I.

Ljubezen in zloga bratovska je nebeska iskra, ki ogreva človeka na vsako dobro delo. Prava kerščanska ljubezen je podobna terdej skali; kar ná-njo se zidaš, stoji nepremično, kakor vék. Prava kerščanska ljubezen je seme najlepših cvetlic — in vseh blagih čúdíj. Brez prave ljubezni ne more nič dobrega biti niti ne obstati. — Oh, kako veselo se žíví v tistem hramu, kjer je prava kerščanska ljubezen! — Kako milo ter veselo je videti nedolžno mladíno, katero druží vez kerščanske ljubezni! Zatorej, vam mladi „Vertčevi“ čitatelji! kličem s sv. apostolom Ivanom: „Otročiči moji! ne ljubite se samo z besedo, niti ne z jezikom; nego ljubite se v dejanji in v resnici.“ Ljubite Boga nad vse, a vse druge ljudi — brez razločka — kakor sami sebe. — Ljubite svoje brate in sestrice tako goreče in priserčno, kakor je Bogomirček ljubil sestrico Marijanko, o čemer vam hočem denes nekaj povedati. Pazljivo me poslušajte.

II.

Marijanka je bila stóperv kakih 10 let izpolnila, a bila je vendar zeló pobožna in pridna deklica. — Zaradi nje lepega vedénja, ponižnosti in drugih lepíh čednostíj, katere so jo krasotíle, ljubil jo je vsak, kedór jo je poznal. Nje bratec, Bogomir po imenu, bil je kaki 2 leti izpod nje; ali kar se tíče lepega vedénja in pobožnosti, nij za njó zaostajal. Od svoje sestrice, katero je tako priserčno ljubil, nij se genil do velike síle; bil je vedno pri njej. — Zmirom sta se vkupej učila šolskih nalog. A če je mati kako delece Marijanki odločila, to je Bogomir bil takój pripravljen, pomagati. Zakaj li jej ne bi pomagal, ker jo je bolj ljubil, nego li zeníco v svojem očesu. — Niti izpregovoril nij, da bi ne bil oménil svoje drage sestrice Marijanke ter pohvalil njeníh lepíh čednostíj. Marijanka in Bogomir sta živela, kakor dva golobca. A žal, ka pridna otročiča nijsta zdaj mislila, da se njima kmalu bode razločiti za — vselej. Nečega dne mati pošlje Marijanko v daljno vas k teti. Na potu, domóv gredóč, ujame Marijanko velik dež. Zatorej sede pod košato lipo tam na polji, precěj daleč od vasí, ter ondu čaka, da pljuska prestane. A ka je poprej hitro hodila, ker se je bližala nevihta, zato se je bila nje mlada kri zeló razgrela. — Uže se je mračílo. Dež je še vedno ulival izpod neba, a Marijanka sama na širocem polji. Kaj je bilo sedaj početi? — Dvigne se v božjem imenu zopet na pot k domačej hížici. Ko domóv pride, bila je sirota do kože premočena. Preobleče se ter nekoliko počije, a skoraj začne tožiti, da jo glava bolí in da jo po udíh terga. Ubožica je prehlajéna, kar jej nakoplje smertno bolezen. Treba je bilo iti v posteljo, s katere potem živa nij vstala. — To se je pobožnemu in pridnemu Bogomirčku tako užalilo, da od velike bridkosto nij vedel, kaj bi počel. Da bi njegova ljuba sestrica kedaj umerla, tega Bogomir še nikdar niti pomislil nij. — Merliča še nij videl, kar je živ. — A ko je ubogej Marijanici huje od ure do ure, od dneva do dneva, in ko uboga sirotka od velikíh bolečín milo v posteljici

vzdihuje, Bogomir ves žalosten in pobit vedno premišlja, s čim bi mogel boljše sestrici ustreči in jo razveseliti. — Mahoma se spomni, kako je bila Marijanka vselej vesela, kedar so s pomladi nežne vijolice iz zemlje privele, in kako se je radovala kitic pisanega cvetja.

Zatorej Bogomir vesel zdirja v bližnji log, da bi tam boljše sestrici nabral najlepših blagodišečih cvetlic, s katerimi bi jej tužno lice zopet razvedril. — Ali mej tem časom, ko Bogomir terga cvetje, umerje bolna Marijanka. — Žalostna mati jo hitro preobleče v belo, kakor je najrajša hodila, dokler je živela, ter jo položi na lepo mertvaško posteljico. Marijanka je ležala uže vsa terda in merzla, ko Bogomir ves potán prisôpe s cveticami v rokah. — Uže od daleč jej kaže lepe cvetlice, ktere je njej prinesel. A Marijanka se ne ozre niti na Bogomira niti na lepe cvetlice. Bogomira to nič ne užali, zatorej jo ves vesel pokliče: „vidiš, draga moja sestra! kako lepe cvetke sem ti prinesel; bašti jih bodeš vesela!“ A Marijanka ne sliši Bogomirovih besed. Zategadelj Bogomirček stopi bližej k posteljici, na katerej leži njegova ljuba sestra — mertva. Ko zapazi, da Marijanica niti z očesom ne trene, misli sam v sebi: „hvala Bogu! sedaj jej je vendar nekoliko odleglo.“ Za nekaj časa na tihem izpregovori: „kako moja bolna sestra mirno in sladko spi! Natergane cvetlice jej položim na persi, da jih bode tem veselejša, kedar se iz sladkega spanja prebudi in poreče: tega veselja mi nij storil nikdo drug, razven moj preljubi bratec Bogomir.“ — Potem se Bogomir oberne k materi, ki je stala žalostna poleg svoje mertve hčérke, in reče: „draga moja mamica! Marjanici sem cvetlice natergal, samo takih, katere vem, da so jej najljubše. A ker zdaj spi, nijsem je hotel buditi; nego položil sem jej natergane cvetke na persi. Kako bode vesela, kedar se prebudi!“

Žalostno mater o teh besedah spet oblijó grenke solze, bridko vzdáhne in reče: „prav si storil, dragi moj Bogomir! Res Marijanka spi, ali na tem svetu se uže nikdar ne prebudi, dokler ne pride strašni dan, ko vse nas močni glas angelske trombe pokliče pred ostrega in pravičnega sodnika, kjer vsak prejme plačilo za dobra in zla déla, ki jih je storil v življenji.“ — „Obtorej te prosim, dragi moj Bogomir!, — govori žalostna mati — „ostani zmirom tako priden in pobožen, kakor si sedaj, da bodeš vreden priti gori nad svitle zvezdice, kjer se sedaj izprehaja tvoja preljuba sestra, svobodna vsega pozemeljskega terpljenja, v družbi nebeskih angeljcev.“ — Sedaj mati umolkne. — „A če Marijanka samo spi, zakaj bi se li zopet ne prebudila?“ vpraša Bogomir svoje matere. Od velike žalosti mu k temu vprašanju mati ne more nič odgovoriti. Žalost po izgubljeni hčeri jo presune, verže ogel rute na oči, da bi si skrivoma obrisala debele solze, ki so jej po lici derle.

Bogomiru se to čudno zdi, ter zopet vpraša: „draga mamica! zakaj se jokaš?“ — Mati mu s tužnim glasom odgovori: „Bog je dal, Bog je vzel; njegovo presveto imé bođi hvaljeno in češćeno vekomaj!“

III.

Oh! kako kratko je človeško življenje. Jedva ga je začetek, uže ga je zopet konec. Malo malo jih učaka sive starosti, največ jih zemlja požre v najboljšem, najplemenitejšem cvetu nežne mladosti. Bleda smert ne gleda ni sive starosti ni nedolžnih mladih let; ona seli družega za drugim iz te solzne doline

v drugo boljše deželo, kedar jej vsemogoči ukaže, naj prereže nit človeškega življenja. — Tudi Bogomirček, da-si je še bil mlad in nedolžen, kakor angeljec v nebesih, okusil je uže zgodaj kupo bridke smerti, in se preselil s tega sveta v drugo neznano deželo.

Namreč od ónega dneva, ko so Marijanko položili v hladni grob, bil je Bogomir kar dlje tem otožnejši. Nijso ga uže mikale krasne in nežne cvetice; nij ga veselilo milo petje drobnih ptičic. — Bolj in bolj je hiral, ter za nekaj mesecev so tudi njegovo telo položili v temno in tesno hižo na božjej njivi, kjer so mu odločili na strani sestrice, katero je tako priserčno ljubil, majhen prostorček v pokojišče do sodnjega dneva. — A njegova še vsa nedolžna dušica se je preselila tja gori v nebesko višino k ljubej sestrici, kamor tudi vi pridete, ako bodete zmirom čisto in nedolžno živeli na tem svetu.

IV.

Kaj ne, dragi moji otročici in „Vertčevi“ čitatelji! da vam ugaja ljubezen, s katero je Bogomirček ljubil svojo sestrico? — A zdaj vas še vprašam: ali se tudi vi mej soboj tako priserčno ljubite, dragi moji! kakor sta se ljubila Marijanka in Bogomir? — Ako ste do sedaj z brati in sestricami živeli v nezlogi, ter drug družega često pisano gledali, ostavite to od denašnjega dneva za — vselej, in skerbite, da od tistega hipa, ko te moje verstice prečitata, vam v serca pride prava kerščanska ljubezen do Boga, do vaših ljubih roditeljev, bratov in sestic ter do vseh ljudj.

Ljubezen kerščanska naj v sercih gori
Ter veže, objemlje vse dobre ljudi.

L. Jurinec.

Kako je žid za pet palic konja kupoval.

(Zap. J. S—a.)

Ko še nŕj bilo železnih cest, na katerih se zdaj vse hitro in z láchka prevaža po širocem svetu, tedaj so ljudje potovali peš ali na vozéh ali na konjih. Zdaj puste vélike ceste in kerčme ob njih so bile vse žive popotnikov in voznikov.

V nekej kerčmi te verste je star žid sedél mej različnimi gosti; kupoval in prodajal je razno staro sódergo. Žid zna v novce spraviti vse, na kar bi se drug človek niti ne ozerl.

H kerčmi je vojak prijezdil na čilem konji, pred kerčmo ustavil ter stopil v hižo. Vojaka žid mahoma nagovori: „tako mi vere, krasen je konj, katerega je vaša milost prijezdila.“

„Veseli me, ako vam je po godí, sin Abrahamov!“ odgovori vojak.

„Sto palic bi rad deržal, ako bi potem bil moj,“ reče žid.

Vojak s korobačem udari po skornjah in dé: „zakaj sto palic? Dobodete ga tudi za petdeset.“

Žid, vesel te vojakove darežljivosti, reče: „ali bi ga za petindvajseti palic ne dobil?“

„Tudi za petindvajseti,“ odgovori vojak, „in ako bi vam to bilo preveč, tudi za petnajst vam bodi.“

„Kaj li, ko bi jih deržal samo deset?“

„Nu, če nij drugače, zadovoljen sem, ako samo pet palic deržite.“

Žid si misli: „za Boga živega, kako po céni bi dobil krasnega konja! Deset palic sem uže na Žabjaku deržal, in še me nij konec, a da bi me bilo samo od petih? — Gospod,“ reče dalje, „vi ste vojak, in vojaki spoštujejo svojo besedo, zatorej smem vaše besedi terdno verovati?“

Vojak odgovori: „če ne upate mojim besedam, hočete li pismo?“

„Ljubše bi mi bilo,“ odgovori žid.

Oba gresta potem k beležniku, in ta naredi tako pismo: „če gospodar tega pisma od vojaka s terdo leskovico dobođe pet palic ter je odnese mirno in zadovoljno, tedaj mu vojak svojega konja vranca takoj dá brez nobene druge plače ali odméne.“ Potem je bil podpisan kraj, dan in priče.

Ko je žid imel to pismo v rokah, poverneta se zopet v kerčmo in žid mirno leže na stol, da bi odslužil pogojeno plačilo za konja. O prvem udarci se je zderznol ter sam v sebi mislil: „ta ti je bil za profosa, ker bolje tepe nego li birič na Žabjaku.“

Po pervej palici vojak sede ter mirno čaka pri kozarci vina. „Kako si, Abrahamov sin?“ vpraša za nekoliko časa žida.

„Prosim, odštejte kar sem še dolžan, da hitreje preterpím.“

„Bodi si,“ reče vojak ter mu drugo priloži, ostrejšo od prve. Potem zopet sede in pije. Pozneje mu odmeri tretjo in četerto, a vselej tako, kakor prvo.

Žid, nevoljen, ker je vojak tako obotáven, reče napósled: „ne vem, ali bi vam bil hvaležen, ker mi pogojene palice tako polagoma dajate? Udarite naglo še peto, da bode vranec vedel, čegôv je, ter da midva prideva v red!“

A vojak mu odgovori: „sin Abrahamov! pete palice bodeš dolgo čakal,“ ter leskovico verže v kot.

Žid je prosil in pretíl, a vse zastonj; vojak mu nij hotel dati pete palice. Vsi so se smijali, a žid je šel k beležniku, da bi mu pripomogel k petej palici, katero mu je vojak pismeno ugotovil. Beležnik pogleda v pismo in reče: „s tem pismom ne opravite nič. Pismo ne govori, da bi vam vojak bil prisiljen dati pet palic, ako vam jih nehče.“

Zato bajè žid še denes čaka pete palice in konja vranca.

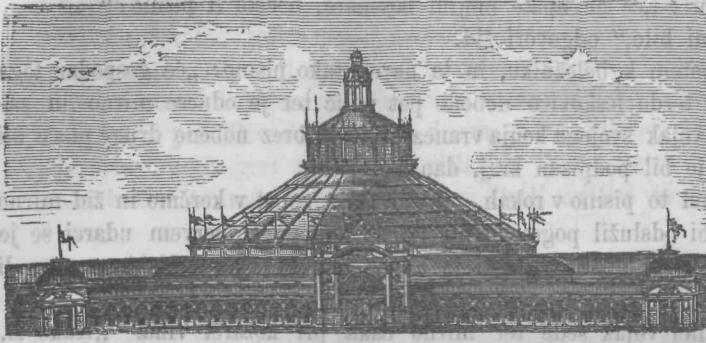
Komur se ta dogodba pripoveduje, dajó mu v tolažbo nauk: „kogar nij sram v lakomnosti deržati pet palic, da bi konja dobil, vreden je štireh palic zastonj.“

Kmet in sodnik.

Pasel je kmet sodnikova goveda ter imel tudi svojo kravo, katera je hodila z gospodovimi govedí. Dogodí se, da se pobôde sodnikova krava s kmetovo, in kmetova krava ubode sodnikovo do smerti. Ondaj kmet berže bolje teče k sodniku: „čestiti gospod! vaša krava je umorila mojo kravo.“ — „A kedó je kriv, neumnik! Ali jo je kedó naganjal?“ — „Nihče je nij; same so se sprijele.“ — „E kaj hčeš dalje, živinčetu nij sodbe!“ — Tedaj kmet reče: „a čujete li, gospod sodnik! moja krava je umorila vašo kravo.“ — „A a! čakaj, da pogledam v zakon (postavo),“ ter poseže z roko po knjigo, a kmet ga prime za roko: „ne boste, Bog in božja vera! kadar nijste mojej kravi gledali v zakon, ne boste niti svojej!“

Slike iz dunajske svetóvne razstave.

I. Okróglica (rotúnda).

Če tudi ste še majheni, vendar znam, da ste uže kaj slišali ali morda tudi čitali o svetóvnej razstavi, ki je bila lansko leto na Dunaji, stolnem mestu našega cesarstva. — In kako

ne bi? Bilo vam je tam ljudstva strah božji, ki je privrélo od vseh krajev sveta, gledat velikanske razstave, kakoršne do sedaj na svetu še nij bilo. Tu vam so bili Gerki, Kitajci (Kinezi), Angleži, Francozi, Nemei, Slovani, ali da vam ob kratkem povém: narodje malo ne vsega sveta. Boga mi, nij čuda, če se kaj tacega povsod pripoveduje, ter zategadelj mislim, da ste tudi vi uže kaj čuli o dunajске svetóvnej razstavi. — A kaj je razstava? povpraša me kak radovednež mej vami.

Da vam zatorej nekoliko povem, kaj beseda „razstava“ znači.

Bili ste uže izvéstno (gotovo) na kadem semnji. Tam ste pod pokritimi šatori videli rokodelce in tergovce, ki so prišli od raznih krajev ter ponujali mimo gredočim ljudém svoje izdelke in različno kakšno blago. Vaši roditelji in drugi ljudje dobro vedó, da se na semnjih vidi mnogoverstnih stvaríj, zato gredó tja, da si izberó ter kupijo, česar jim je najbolj treba.

A še bolj so morebiti vam znani javni izpitje v ljudskeji šoli, kakoršne smo imeli še pred nemnogimi leti po vseh naših ljudskih šolah ter so po nekaterih kraje še zdaj obični. Tem izpitom je bil namén, da so otroci javno pokazali, česar so se mej šolskim letom naučili, ter so na vidík iznesli vse, kar je bilo njih najboljših izdelkov v pisanji, risanji, vezénji itd. In kako veselí so bili dečki ali deklice, ako so je ob tacem javnem izpitu óčitno pohvalili ali še tudi obdarovali!

Evo, to vam je razstava! Nič drugo nij nego nekakov semenj ali javni izpit, a to vseh narodov na zemlji. V razstavo nanesó različni rokodelci, tergovci in strokovnjáki od vseh krajev sveta svoje izdelke, da pokažó, kaj je na vsem svetu posebnega in neobičnega, ter bi tudi radi, da se njih izdelki in blago razproda. Vsak narod in vsak strokovnják izpostavi tu na vidišče svoje umotvórine, s katerimi bi se rad odlikoval. Ali kaj prodá ali ne prodá, ali je pohvaljen ali ne, ostane mu vendar vse njegovo življenje vesela zavést, da je poslal svoje blago na razstavo, da so je ljudje videli, ter dosti mu je, da ga ljudje znajo.

Vidite, taka razstava vam je lani bila na Dunaji. A ne mislite, da nij bilo do zdaj še nikoli nobene razstave na svetu; kajti uže poprej sta se odliko-

vali sè svetóvno razstavo véliki mesti London in Pariz. Tudi razven teh mest so še bile razstave, ali ne tako velikanske. V takih manjših razstavah so bili razstavljeni samo pojedíni izdelci kake dežele, a nikakor ne to, kar ima ves svet in kar mogó narediti vsi ljudje.

Ali ne? bilo je treba velicega prostora, kjer se je nakopíçilo toliko mnogoverstnega blaga vsega sveta! In res, zunaj mesta Dunaja v Pratru je bil ta velikanski prostor odloçen razstavi. Ves prostor je bil ograjen od vseh straní z deskámi ter je obsezel 2,500.000 kvadratnih metrov.

V tem po samej naravi krasnem prostoru bilo je glavno razstávno poslopje, rekše velikánska okróglica (rotunda), okroglo poslopje z galerijami, kakoršno vam kaže denášnja podoba. Spredaj, zadaj in ob stranéh so bila druga stavbena dela, hrami, paviljoni itd., ki so uže sami ob sebi vobraževáli razstavo ter ob enem bili namenjeni, v svoje prostore sprejeti različne, razstavi odménjene stvari.

Pod okróglico so bili na vse straní pomešani mnogoverstni ter najlepši proizvode vsega sveta. Na desno in levo se je po dolzem raztezalo ogromno poslopje ter ob vsakej straní tega poslopja so bile galerije, rekše manjša prislopja, v katerih so posamezne deržave nakopíçile svoje ogromno blago. Najlepše ter najdražje stvari so se hraníle v okróglici, in kedorkoli je to videl, ostane mu vse življenje v dobrem spominu. T.

Črevljarstvo.

Uže v starih çasih so se ljudje pazili, da si ne bi nog pohábili. Zato so les izrezovali v podobi plésne (podplata), ter ga z vervec privezovali pod nogo. Ob Mojzesu so uže obuvali ÷revlje, kateri so pokrivali vso nogo. A Rimljani so nosili ÷revlje od volovske surove kože ter so je okolo nog samo ovijali, a po vzhodnih krajih so imeli plésnice (sandale), katere so si z remeni okolo nog privezavali. Imenitnejši Rimljani so rabili šivane ÷revlje od rudeçe kože. Stari Nemci so imeli z likom povezano obutelj od surove kože. Črevlje s petami so izmislili Spanjolci. V 15. stoletji so Francozi nosili ÷revlje, kateri so bili zeló šiljasti (špiçasti) in zaviti. Bogate gospé so si vezle ne le ÷revljev sè zlatom in z biseri, nego tudi papuçe (copate).

Stóperv v novejših çasih so ÷revljarji začeli delati ÷revlje ÷edne in primerne nožnej velikosti. Najveçjo zaslugo ima v tem Peter Canger, ki mu je 1782. l. prvemu na misel prišlo, da je treba ÷revelj narejati po nogi a ne po izmišljétinah in po stánu, kakor je bila v srednjem veku navada, ko so ljudje nosili tem daljše ÷revlje, kar so bili imenitnejši. V 17. stoletji so Beneçanke imele tako visoke pete na ÷revljih, da često niso mogle hoditi.

Tudi ÷revljarji verlo malo orodja potrebujejo: nekoliko šil raznoverstne debeline, kládivo, klešçe, žreblje, nože, šobo, dreto, ščetine in smolo. V najnovejših çasih se namesto drete rabijo leseni klinçki, (a tudi se uže ÷revlji na strojih šivajo).

Črevljarji delajo prihúliv sedéç, in zatagadelj tudi često boléhajo. Potrebno jim je, po doveršenem delu hoditi na čist zrak, ter se tam izprehajati. A naglo ne smejo hoditi, ker bi jim to več kvarilo nego li koristilo.

Nova meterska mera in vaga.

(Piše Ivan Tomšič.)

Ako nove ploskovne mere primerimo z našimi dosedanjimi starimi merami, našli bomo mej njimi sledeče razmerje:

1 □ meter = 0·278036 □ sežnja; približno $\frac{5}{18}$ □ sežnja;

1 □ meter = 10·60931 □ čevljev; približno 10 □ čevljev;

1 Hektar = 1·737727 □ av. orali; približno $1\frac{3}{4}$ orali;

1 □ Mirijameter = 1·737727 □ milje; približno $1\frac{3}{4}$ □ milje.

A stara mera stoji z novo v tem-le razmerji:

1 □ seženj = 3·596652 □ metra; približno $3\frac{3}{5}$ □ metra;

1 □ čevlj = 0·099907 □ metra; približno $\frac{1}{10}$ □ metra;

1 dol. avstr. oral = 0·5754642 Hektarja; približno $\frac{4}{7}$ Hektarja;

1 avstr. □ milja = 0·5754642 □ Mirijamet; približno $\frac{4}{7}$ □ Mirijametra.

Vsa ta števila, ki nam kažejo razmerje mej staro in novo kvadratno mero, so nam potrebna, ako hočemo natančno izpremeniti dosedanje stare mere v nove in narobe.

Kakor ploskovna mera, baš tako je osnovana tudi mera za prostornosti ali kakor jo sploh imenujemo: telesna mera. Pri telesnih merah se poslužujemo kocke, katere sleherni rob ima za podlago katero koli metersko dolgotno mero. Kocka, katere sleherni rob je dolg 1 meter, imenuje se kubikmeter ter se zaznamená z okrajšanim znamenjem K b m. Takoj boste lahko ugabili, kaj je 1 kubikdecimeter, 1 kubikcentimeter itd.; tega tedaj nij treba, da bi vam razlagal. Ako ste le dolgotno mero dobro razumeli, sami potem lahko najdete jednôtine deline in množine. Jednôta splošne kubične mere je kubikmeter. Splošne kubične mere za nas niso tolike važnosti, ker se potrebujejo le pri merjenji zidovja, kamenja itd. Bolj važne za nas so tako imenovane otle ali posodne mere, ki so na prejšnjih merah osnovane in imajo le imena predrugačena, a to zategadelj, ker je rabimo kot otle mere za suho blago in posode za tekočine. Jednôta posodne mere je liter, to je, otel kubik, katerega vsak rob je 1 decimeter dolg.

Imeli bi tedaj sledeče posodne mere, ako si je denemo v pregled:

Jednôtine deline:

deciliter (dl) = $\frac{1}{10}$ litra;

centiliter (cl) = $\frac{1}{100}$ litra;

mililiter (ml) = $\frac{1}{1000}$ litra.

Jednôtine množine:

Dekaliter (Dl) = 10 litrov;

Hektoliter (Hl) = 100 litrov;

Kiloliter (Kl) = 1000 litrov;

Mirijaliter (Ml) = 10000 litrov.

Iz tega zopet takoj vidite, da je tudi pri tej meri delitev in množitev desetinska.

Potem takem je:

1 liter = 10 dl = 100 cl = 1000 ml;

1 liter = $\frac{1}{10}$ Dl = $\frac{1}{100}$ Hl = $\frac{1}{1000}$ Kl = $\frac{1}{10000}$ Ml.

Namesto dosedanjega vedra jemali bomo vprihodnje polu Hektolitra ali posodo, ki derži 50 litrov. Ta posoda derži 3 velike merice menj nego vagan, in blizu $4\frac{2}{3}$ bokala menj nego vedro.

Namesto dosedanjega bokala imeli bomo vprihodnje liter, ki derži $1\frac{1}{2}$ masljica menj nego bokal. Namesto dosedanjega verčka ($1\frac{1}{2}$ masljica) imeli bomo polu litra, ki derži samo $\frac{1}{10}$ masljica menj nego verček.

Primerimo zdaj novo posodno mero z našo dosedanjo staro in dobili bomo sledeče razmerje:

1 Hektoliter = 1·626365 vagana; približno $1\frac{5}{8}$ vagana;

1 Hektoliter = 1·767129 vedra; približno $1\frac{7}{9}$ vedra;

1 liter = 0·7068515 bokala; približno $\frac{5}{7}$ bokala.

In ako primerimo staro posodno mero z novo, našli bomo, da je:

1 vagan = 0·6148682 Hektl., približno $\frac{8}{13}$ Hektolitra;

1 vedro = 0·565890 Hektl., približno $\frac{9}{16}$ Hektolitra;

1 bokal = 1·414724 litra, približno $1\frac{2}{5}$ litra.

Jezikoslovne stvari.

Apostelj-steljna. — Uže čisto se je reklo, da bi Slovenci iz knjige zapodili ta neslovenski „n,“ ki v tujih samostalnih besedah, katere imajo na konci „lj,“ v podaljšanej obliki pred obrazila stopa, na pr. rábelj-beljna, tempelj-peljna, apostelj-steljna, bréncelj-celjna, nágelj-geljna itd.; kajti razven Slovencev nobedno slovansko narečje tako ne piše, nobedno tako ne govori, niti stara slovenščina o tem nič nij vedela. Kako li hoče vedeti, ker je poznejša, iz nemščine pridobita oskrumba, ki se je poprijela samo našega narečja! Niti Slovenci, ali če tanje povemo, niti slovenski Kranjci, kateri so našim ljubljanskim pisateljem jedini vzor pravega knjižnega jezika, s tem tujim obrazilom ne gerdé govorjenja tako zeló, kakor novejšje knjige. Obče se piše: Japelj-peljna, a pred nedavnim časom smo na svoja ušesa čuli Izánca, govoréčega: „Japljev (ne: Japeljnov) Matevž.“ Kar se je uže tolikrat povedalo, to zdaj zopet ponavljamo, slovenskih pisateljev prosèč, da bi se okánili te barbársčine, katera se z drugimi vred tem ostudneje vríva v pisanje, čím so menj knjižniki naši začeli paziti, kako se bolje slovenski govori in piše. Tako se v novejšej dobi še nij z nemčevanjem kváril naš preubogi jezik, kakor se zdaj kvári, in to osobito po novinah. Temu se nij čuditi, ker mnogo pisateljev, znájóč najbolj samo opogánjeno ljubljansko jezíčjo zmes, piše, kakor se slovenski nikoli pisati ne more. Res je pokvárnjene pisave čisto kriva tudi náglica, s katero je treba novinarske spise zverševati, kar vendar ne more slabega jezika nikakor izgovarjati, a še menj opravičevati; kajti ináče bi se o nečistem, lenovító zgrajénem jeziku mnogo mnogo bolj smele izgovarjati nemške vsakdanje novíne, katere so toliko ogromnejše od naših, — a tega mej njimi ne čujemo, ker se to mej izobraženimi narodi s kratka ni čuti ne more. Na ponemčevanje kričimo, kakor na belo vrano, a v tem ne pomislimo, da sè svojo pisavo tudi sami pomagamo, kolikor koli moremo, spešneje ponemčevati.

Ille. Poprej oménjeni „n“ je nemškega rodú, ka da je pri nas dobil obširnejšo rabo, nego mu je v nemščini bila odločena ter mu je še zdaj v švicarskem narečji. Nemcem je služil in sploh služi (v švicarskem) samo v zmenjševalno obliko; a nam rabi pri tujkah s pismenom „lj“ na konci, naj-si bodo zmenjševalne: ringelj-geljna (Ringlein), ali naj-si ne bodo: tempelj-tempeljna. Ali vsem tujkam ta „n“ zopet ne rabi: krepelj-plja, pušelj-šlja, šapelj-plja (Murko) itd. Vendar ne dvômi, da imaš tujko pred soboj, ako vidiš, da v sklombo vtiče „n“; obtorej sta tuja tudi: úhelj-heljna (kerhelj) in brénceljeljna (Bremse, Bräme, Breme); pervo najberže preslovénjeno od nem. Hutzel (eine getrocknete Birn) Höfer II. 82, a drugo od: Bremse (strsl. nsl. hrsl. srb. čšk. obad), da-si poleg bréncelj tudi nahajamo obliko brécelj Mikl. lex. 47, o. Hipolit v slovarji; kajti več tujih besed je v novej slovenščini izgubilo hohník: je par, neka posoda (gorenjski), od nem. Eimer, strvn. einpar, joger od Jünger, kafra od Kampfer, voščiti od wünschen; druge ali hohník izmetajo ali ga tudi hranijo: cepèr poleg cempèr itd.; primeri čšk. děkovati, pljsk. dziękować od nem. danken. Res na Dolenjskem govoré: bréncelj-clja, a ni to ne dokazuje, da je beseda slovenska, primeri: pušelj-šlja itd. Izmeju slovanskih narečij slovar samo v gorénje-serbskem kaže besedo, našej podobno: brama (grosse Pferdefliege), a tudi ta je iz nemščine: Bräme.

Graff v staro-visokonemškem slovarji v II. zvezku na 25. stráni uči: „in der Regel erscheint das verkleinernde Suffix *l* in der Form *li*, die in der Flexion, oft auch schon im Nominativ, noch ein *n* annimmt: augili (Genitiv augilines), rokkelin (Genitiv rokkelines).“ — Tudi slovenski se nahaja ta „n“ uže v imenovalniku: šólin-lina (Frauensschuh), bavarski: Schuehhel, Schuehhal, Schmell. III. 340, kar bi ustrezalo staro-visokonemške obliki: scuohlin; mej narodom je čuti: nágelj poleg: náglün (Nelke); Megiser ima: rabel in rablin (Henker); tudi Kuzmič (1771) na 10. str. piše: šoulineov; Dalmatin (v Jobu XXVIII.): perlini (die Perlen); v evang. sv. Mat. VII. 6: nemate vaše perline pred svinje metati; a Trubar na tem mestu piše: vaše perle ne metíte pred te suine; Dalmatin v evang. sv. Mat. XIII. 45., 46: kupeu, kateri je dobre perline iskal, inu kadar je bil en cilu dober perlin našel; a Trubar na tem mestu zopet: kupeu, kir je lipe perle iskal, inu kadar on eno cilu drago perlo naide. — Iz tega vidimo: 1) da germanski „n“ tem bolj v rabo léze, kakor prava kuga, čim bolj književniki popakujejo slovenščino, kajti v naših prvih pisateljih, v katerih se vedno čita: apostola (ne aposteljna), bil je ta „n“ še tako redko upotrebľjavan, kakor tudi tist neukrétni, z njim jednóliko vredni „t“, n. pr. Marko-ta, Jarála-ta, starašine-ta (nam. Marka, Jarále, starejšine); 2) vidimo, da je stara visoka nemščina v imenovalniku edinst. št. ta „n“ ali stavila: rokkelin, ali ne stavila: augili, samo v podaljšanей obliki da ga je vedno imela: augilines, rokkelines, kar še tudi v slovenščini vse tako nahajamo: šólin, rablin, perlin, náglin, poleg: rabelj, pêrelj (perla f. Trubar), nágelj. Obtorej nij treba vprašati, kakor se je res uže vprašalo, od kod je v slovenski jezik ta „n“ prišel. Očito nam ga je dala nemščina, v katerej švicarsko narečje malo ne še zdaj vse tako govorí, kakor so govorili stari Nemci, ker tega narečja samostalniki: Bädli (Bad), Füssli (Fuss), Kúchli (Kuchen) itd. v podaljšanей obliki dobivajo

tudi „n“: Bädlene, Füsslene, Kuchlene (primeri naše: kúhelj-heljna). „Auf dem Bänkli. In alle Lumpenbädlene. Us de schönste Himmelsgueglene.“ Jeremias Gotthelf's Anne Bäbi I. 230. 151. 408.; 3) vidimo, da **lj** v slovenskem imenoválniku stoji nam. **li**: „ringelj“ nam. „ringeli,“ in da bi se obtorej v podaljšanej obliki prav pisalo: ringlina, kakor v resnici čitamo: perlina, šólinec, kajti **e**, v imenoválniku stojóč pred **lj**, izpada v sklombi ter potem **i**, kateri je v imenoválniku bil stopljen z glasom **l**, zopet razvezan stopa nasvoje mesto.

Časi nam tudi čisto slovanske besede, a to samo v pokvarjenem ljubljanskem in tudi morebiti gorenjskem jezici, zdaj v knjigi jedino vladajočem, dobivajo v sklombi tak **lj**, n. pr. Rôgelj-geljna (osebno ime), česar nepokvarjen Slovenec nikoli drugače ne govori, nego li: Rôgelj-glja. A čemu se čudimo Ljubljančanom, ko tudi v novinah čisto slovansko, namreč rusko besedo: rúbelj čitamo sklánjano: rúbelj-beljna, nam. rúbelj-blja!

Dokazano je, da je ta „n“ nemšk; da o njem nič ne vé stara slovenščina ter nič nobedno drugo slovansko narečje; da tudi sama slovenščina mnogim tujim besedam, imejočim končnico **lj**, vendar ne vtíče pismena „n“; dalje, da se ta napaka tem huje vriva, čim gerje se jezik pači, zatorej v denšnjih časih bolj nego li v prvi dobi slovanske knjige ter po mestih bolj nego li po kmetih: zaradi vsega tega naj se ta „n“ čisto verže iz naše knjige, ter piše naj se: tempelj-plja, apostol, apostola, Heršeljev (ne: Heršeljnov) teleskop, kakor pišo tudi Rusi! Apostol, apostola rabi starej slovenščini ter vsem ostalim Slovanom, razven jednih nas ponemčenih Slovencev, kateri poleg vsega tega vendar še govorimo: apostolsk, a ne: apósteljsk.

Razne stvari.

Drobtine.

(Žepne ure.) Navadno se pripoveduje, da je žepne ure izumel Norinberžan Peter Hele 1500. leta. Njegove ure so imenovali zaradi oblike „norinberška jajca.“ — A to stoji, da je potrebno natančnost uram v tékanji dal stoperv 1657. l. slavni fizik Huygens, ki je uram prvi rabil njihalo in zavito zmét v ravnálo.

(Star običaj.) Pri starih Slovanih je bil običaj, ki se še denes nahaja pri nekaterih slovanskih narodih, da so kruha in solí ponudili tujemu človeku, katerega so sprejeli v gosta. S tem so hoteli pokazati prijateljstvo, ter da sta sol in kruh verlo potrebni stvari v ohranítev človeškega življenja.

(Zlato.) Toliko vročine, kolikor je raztopí srebro, nij še dovolj, da bi

raztopila tudi zlato. Košček zlata, tolikšen, kolikoršen je krajcar, dá se s kládívom raztolči na tako široke in tenke pločice, da se more z njimi pokriti več tisoč krajcarjev.

Kratkočasnice.

* Učitelj: O katerih domačih živalih smo se uže zádnujč razgovarjali?

— Učenec: Govorili smo o krávi,

konji, oslu, kozi, ovci in prasiči. —

Učitelj: Res je; vse si dobro zapomnel. A zdaj še nekaj! Kako imenujemo tisto žival, ki je človeku posebno zvesta, ter ga po vseh potih življenja spremlja in ga ne ostavi do smerti? —

(Več učencev vzdigne roke.) Učitelj:

Nu Matijček, povedi ti! — Matijček:

To je — bolha.

* Tat, ki je bil uže često kaznjevan

za tatvino, najde listnico z novci ter jo spravi. Bil je zato pred sodišče poklican ter zapert. Sodnik ga vpraša: „nisi li čital naznanila v novinah, da je treba listnico gospodarju verniti?“ Tat odgovori: „da, da, čital sem, čital, a mislil sem si, da se to naznanilo tiče samo poštenih ljudi.“

* „Prosim vas, povedite mi, kako je to,“ reče meščan pekárju, „da je vsak hlebec pri vas manjši nego li pri drugih pekárjih?“ — „Ej! to vam lahko povém,“ odgovori pekár, „ker drugi pekárji v hlebec po več testa jemljó nego li jaz.“

* Dijak, v društvu pripoznavši svoj pregrešek, reče: „res je, da jaz posojene knjige rad zadržujem.“ „To vam verujemo brez vašiga zagotovíla,“ odgovori neki gospod, „kajti laže je zadržati knjigo nego li to, kar je v knjigi.“

* Pravník se je hvalil v društvu, da ga je pokojni gospod župnik samo jedenkrat videl vse življenje, a da je vendar njemu ostavil vse svoje iménje. „To vam je na srečo,“ odgovori mu njegov znanec, „kajti da vas je češče videl in tako poznal, kakor vas mí, niti krajcarja ne bi vam bil ostavil.“

Računska naloga.

(Priobčil Ivan Borštnik.)

Pri nas smo štirje v hiži: oče, mati, sestra in jaz. Oče nij daleč, da zverši 50 let; mati je 9 let mlajša od njega; sestra je polovico, a jaz dve tretjini mlajši od matere. Če naša léta ugameš in vse skupaj sešteješ, doboš število, katerega številke premetavaj od desne na levo, od leve na desno, iz srede na kraj, ali kakor koli ti je drago, vedno se ti kaže isto število. — Zdaj še nekaj! Ako število, kolikor je nam vsem vkupe let, izpremeniš na mesece ter je ravno razdeliš mej nas štiri, najdeš, da je vsak izmed nas izpolnil trikrat toliko mesecev, kolikor let nam je vsem skupaj. — Če to ugameš, res modre glavice si!

Zabavna naloga.

Prenarédi naslednje pike v križ tako, da ti nobena pika ne ostane.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

LISTNICA. Gg. A. M. v Lj.: Pripovedka o „železnem vitezu“ nij dosti zanimiva, da bi bila za natisk. Izberite boljšega gradiva in radi mu bodemo dajali prostora v „Vertcu.“ — A. K. v Lj.: Nekaj enacega smo uže brai v 2. berilu; izvolite nam poslati drugačnega gradiva. — B. H. v Lj.: Vaše pesni še niso ugodne za natisk; a le pridno delajte in se učite, posreči se tudi Vam! — J. J. v C.: Vašej želji ne moremo ustreči, naročnina se naprej plačuje, kar stoji na vsacem listu zapisano. — J. B.—r, kap. na Breznici: Naročnino smo uže poprej bili prejeli za vse léto; poslani 1 gld. 30 kr. smo Vam zato vpisali za prihodnje leto. Da ste nam zdravi!

Nekaterim gospodom, ki naš list prejemale, smo denašnji list obustavili, ker nam naročnine za letos še niso poslali; a vseh drugih gospodov, ki so denašnje številko dobili, a naročnine nam še niso odposlali, prosimo, naj se podvizajo ter zaostalo naročnino takoj pošljejo, ináč smo prisiljeni tudi njim prihodnjo številko obustaviti.

Imamo še nekaj iztiskov „Vertca“ s 1871. in 1872. leta terdo vezanih po 2 gld. iztisk.

Z letošnjega leta se dobedo še vse do sedaj na svetlo izišle številke ter novim naročnikom lahko še z vsemi štev. postrežemo.

Uredništvo.